

Opazke.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici
Torrente, 12. Vsak list mora biti frankiran.
Rokopisi se ne vračajo.

Inserati

Inserati (razne vrste naznanila in po-
slanice) se zaračunijo po pogodbi; pri
kratkih oglasih z drobnimi črkami se
plačuje za vsako besedo 2 nov.

Naročnino, reklamacije in inserate pre-
jema upravništvo, ulica Torrente 12.

EDINOST

Edinost.

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in
soboto ob 1 uri popoldne.

Cena

Cena za vse leto s prilogo 7 for., za
pol 3 for. 50 nov., za četrt leta 1 for.
75 nov. — Edinost brez priloge stane
za celo leto 6 for., za pol leta 3 for.,
za četrt leta 1 for. 50 nov. — Posa-
mezne številke se dobivajo pri uprav-
ništvu, v prodajalnicah tobaka v Trstu
po 3 nov., v Gorici in v Ajdovščini po
4 nov.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«

Vabilo na naročbo.

Z današnjo številko tretje četrtletje
dvanajstega tečaja „Edinosti“. Vsojamo se
tedaj slavno p. n. občinstvo najljubneje
vabiti na novo naročbo, ter prosimo ob-
nem naše gg. naročnike, kojim sedaj na-
ročnina izteče, da jo o pravem času po-
nové, kajti brez točne podpore nam je
nemogoče svojo težko nalogo izpolnjevati.

„Edinost“ stane:

Za vse leto	f. 6.—
„ s prilogo	7.—
Za pol leta	3.—
„ s prilogo	3.50
Za 1/4 leta	1.50
„ s prilogo	1.75

One gg. naročnike pa, kateri so nam
še na dolgu, prosimo, naj svoj dolg porav-
najo, ker se jim sicer list ustavi.

Upravništvo „Edinosti“.

Program desnice.

Že lepo število let vidimo stranke
sedanje večine v državnem zboru skupno
delovati. Ako jih pa prašaj po skupnem
programu, spraviš jih v veliko zadrego.
Tisti železni obroč, ki desnico veže, on
je le neka strpljivost ali toleranca proti
verstvom in narodnostim, ki se nestrplji-
vej in gospodoželjnjej levici nasproti po-
stavlja.

Druga skupna parola je bila: „Pod-
pirajmo vlado, da bo tudi ona našim željam
stregla!“ Toda vlado podpirati in levičarjem
nasprotovati, to ni noben stvarilen program.
Čehi se po enaj strani opirajo na zgodo-
vinsko pravo, po drugej strani pa so ta
princip zopet s tem zatajili, da so stopili
v direktno voljeni državni zbor. Tirolci
so tudi nekaki federalisti, pa davno ne v
tistej meri, kakor Čehi. Dežela Tirolska
je majhna in uboga in ne bi mogla stati
na svojih nogah brez finančne podpore od
države. Takega federalizma, da bi sami
morali vzdržavati uradnike, ceste, želez-
nice itd., ne mogli bi Tirolci prenašati.
Po tem imamo spet Lichtensteinovce, ki
so bolj centralisti, nego federalisti, le de-
željni zborom bi še dali nekaj ponižne
avtonomije, sicer pa mislijo bolj na vla-
danje po vsej državi, kakor v svojih kro-
novinah. Slovenci bi pa namesto politične
rajši imeli narodno avtonomijo. O tej pa
spet Poljaki nočejo nič slišati, ker bi se

morala dati potem tudi Rusinom. Tako
tedaj vidimo, da je desnica brez skupnega
programa, in da bi se jej težko godilo,
ako bi morala sestaviti parlamentarno
vlado iz svoje srede. Dokler imamo pa
neparlamentarno vlado, ki se danes na-
giba na desno, jutri na levo, dotle tudi
ni pričakovati, da bi se vladalo po naših
željah. Taka vlada „nad strankami“ ne
ugaja ne nam, ne nasprotnikom. Ona ne
more nič odločnega storiti, nič plodnega
ustvariti, ker nema trdnih tal pod seboj
in se pri vsakem koraku ozira na levo
in desno. Tako stanje postaja časoma
neznosno, ker so nezadovoljne vse stranke.
Trebalo bi toraj misliti na parlamentarno
vlado. Taka je pa nemogoča, dokler nema
za stojalo parlamentarne večine pod no-
gami. O parlamentarne večini se pa ne
more govoriti, dokler ta večina nema skup-
nega pozitivnega programa. Levici
nasprotovati, to je le negativen pro-
gram in zadoščuje morda še za kako
stranko, ki je v manjšini in opoziciji. Z
negativnim programom pa se ne more
vladati; stranka, ki hoče vlado prevzeti,
mora pokazati, kaj zna boljega storiti in
vrediti, nego nasprotniki, toraj mora imeti
jasen, pozitiven program.

Ako se toraj sedanja večina že v
prihodnjem dobi zborovanja ne razdobi,
časar se je bati, potem je njena najprva
naloga, da sestavi skupen program, kate-
rega naj energično izvršuje. Ako večina
reče „tako hočem!“, in vlada noče, potem
mora Taaffe odstopiti in sestavi se mini-
sterstvo iz večine. Desnica mora potem
pa v vseh rečeh edina biti, ne samo v
dovoljenji davkov in podpiranju vlade,
kakor dosedaj.

Zato pa je treba skupnega programa.
Stranke na desnej se morajo, vsaj po
kompromisu, če drugače ni mogoče, zedi-
niti v tem, koliko narodnih pravic naj se
vsakej narodnosti dovoli po čl. XIX. Ako
so v tem edine, potem naj se v tem smislu
izdela narodnostna postava in v zboru
sprejme.

Ako se jej vlada protivi, ali že
sklenene postave ne izvršuje, potem se
mora vladi budget odreči, ako sama prej
ne odstopi. Le tako postopanje je večine
vredno in le tako nas dovede do cilja.

Pogubno za nas in nevarno celó za
ustavno življenje je dosedanje postopanje
večine, da je vladi skoraj absolutno
oblast prepustila in le beračila in mole-
dovala tam, kjer bi morala strogo ter-
jati. Vsled tega je vlada že tako raz-
vajena, da se parlamentarne večini le še
roga in posmehuje, kakor kaže postopanje

naučnega ministra. Pač bo težko, Poljake
pridobili za pravično narodno postavo, ker
bi morali potem sami Rusinom pravični
biti; zato se bojimo, da se prej sedanja
večina razruši, in da se morda iznova
začne staro laviranje, moledovanje, prazno
obečanje, odlašanje itd. Rajši, ko bi to še
nekaj let prenašali, vidimo že in želimo,
da stopijo naši poslanci v opozicijo, ako
prav v manjšini ostanejo. Ako te večine
in te vlade ni mogoče dobiti za enako-
pravnost in nje resnično izvedenje,
potem nam je iskati druge večine in
druge vlade! Težko že čakamo, da se
snide državni zbor, kajti to zasedanje
obeča postati važno, ker nam mora pri-
nesti odločitev!

O ruskih razmerah.

Izmej brezštevilnih, v raznih jezikih
pisanih časopisov se ne vdobi morda jed-
nega, da ne bi razpravljaj v kakem članku
„razmere v Rusiji“, slikajoč jih z najtem-
nejšimi barvami.

Tem pisarjem manjka pojmov, kakor
večini ljudem, ki pravijo: „Dežuje, sneži,
grmi itd.“, ne poznajoč podnebnih vplivov,
ki to povzročujejo. Ti pisarji pa niso samo
nevedni, temveč tudi zagrizli sovražniki
Rusom in sploh vsemu Slovanstvu.

V pomanjkanji pojmov nadomešču-
jejo iste z najgršimi psovki, kakor:
„Despotismus, Barbarei, Knute, Sibirien,
Judenverfolger, Tyrannen itd.“ Očitajo
jim, da so zaostali za tri ali več stoletij
v kulturi ter da niso zmožni za ustavo,
kakor da bi bila ona uvedena uže več
stoletij v družih evropskih državah, ne pa
večinoma komaj 20—40 let.

Pišo o zločinih nihilizma, zoveč vse
Ruse povprek morilec in barbarom, mol-
čeč pa, da se nahajajo prav taki ali morda
še strašnejši zločini v konstitucionalnih
državah, v tako zvanih „Musterstaaten“,
kakor je Anglija, kjer je dinamit na dnevnem
redu. Naravno pa je, da je v Rusiji
več zločincev in nezadovoljnejšev nego
v kakej drugej državi, ki ima komaj tret-
tjino ali polovico ruskih prebivalcev.

„Knute“. Šiba je bila odpravljena
kot kazen po vsej Rusiji uže 1863, mej
tem ko je ostala pri nas do 1867 pri vo-
jaštvu. Na Angleškem in v „svobodnej
Ameriki“ jo nahajamo še dandanes kot
kazen za posebne zločine pri vojaštvu;
istina pa je, da se pretepa samovoljno več
v „svobodnej Oerski“ nego v despotičnej
Rusiji“ primeroma prebivalstvu.

Uradnikom očitajo breznačajnost,
podkupljivost, samovoljno in oholo posto-
panje v kazenskih zadevah itd., kar pa
nahajamo v družih državah gotovo v večej
meri nego v Rusiji, akoprav je tako pro-
strena in tako skromno obljudena ter je
nadzorstvo nad posameznimi uradniki, ki
službujejo kje na mejah kake prostrane
gubernije, mnogo težavnije nego v Nem-
čiji, Belgiji, Franciji, Angliji in v drugih
gostoobljudjenih državah. Če je kedaj kak
Rus po krivem obsojen, pretrpi raji ta-
isto krivico, če je majhna, nego da bi šel
na trudapolno, težavno, več sto milj dolgo
pot iskati si pravice pri višjih oblastih v
gubernijskej stolici; tacih slučajev je pa v
istini le malo in redki so skoraj ko bele
vrane; kajti če le čujejo praviti o kakem
dogodku, o nedoslednostih pri uradih v
Rusiji nasprotniki njeni, uže ga obesijo
na „veliki zvon“, s kojim zvone pošvetu,
slikajoč v pretiranem, lažnjivej obleki do-
tični dogodek z opombo: „Glejte, glejte,
kakšni so ruski uradniki, ki demoralizu-
jejo narod“. Trdovratno pa molče o mno-
gih, jako kritičnih, da celo tragičnih do-
godkih, ki se pojavljajo skoro slednji dan
po raznih državah pri javnih uradih, ter
vplivajo škodljivo na pravost dotičnega
naroda.

Kar se tiče bagatelnih tožb, reči smemo,
da ne nahajamo v nobeni drugej državi
tako praktično vredenih sodniških postav
kakor v Rusiji, da bi bile ugodne upnikom
kakor dolžnikom. V dokaz to le primeri:
„Ako je dolžan kdo komu v Rusiji 5 gl.
oziroma rubljev, koje noče dotičnik pla-
čati upniku, gre zadnji k mirovnemu so-
dišču, kjer pove brez okolščin, da mu je
ta ali oni dolžan 5 rubljev, koje mu noče
plačati, ne da bi mu treba bilo vložiti
pismeno kolekovanje tožbo. Sodnik pokliče
uže drugi ali tretji dan dolžnika in upnika
k obravnavi, pri kojeh se določi čas, v
kojem mora plačati dolžnik dotično svoto.
Če ni zadovoljen dolžnik s tem odlokom,
sme se pritožiti v treh dneh pri višej
oblasti, ki je v tem slučaju „sebranje mi-
rovnih sodnikov“, koji se zbirajo ali sha-
jajo vsak teden jedenkrat, da rešujejo
razne pritožbe o malenkostih. Ako potrdi
„sebranje mirovnih sodnikov“ odlok prve
oziroma mirovne sodnije, mora plačati dol-
žnik upniku svoto 5 rubljev, ne da bi mu
bili narastli kaki stroški radi kolekov in
potnin. V vseh družih državah so бага-
telne tožbe v zvezi vedno z strožki, za-
devajoč koleke in potnine, ki presegajo
čestokrat dotično svoto, ter narastajo do
10—20 gl., koje mora dolžnik plačati,
dasitudi je bil dolžan samo 5 gl. Najvaž-

PODLISTEK.

Dr. Lavriču v spomin. *)

Padala parna na Čaven je rosa,
Soča trebila sovražnikom pot,
Smrtna kosila pod Skalnico kosa,
Zemlja goriška, sirota sirot!

Zemlja goriška, dežela predraga,
Sila je tuja morila tvoj rod,
Vrgla iz srca hinavca si vruga,
Zemlji zdaj tvojej tvoj sin je gospod!

Pod gomilo zelenečo
Blagi spi učitelj moj,
Rano celil mi skelečo,
Ker je ljubil narod svoj.

Za svobodo zlato boje
Z uma svitlim mečem bil,
Temne, duhomorne roje
Iz dežele je podil.

*) Želja mnogih pevcev približujemo tu
še nenatisneno pesem, kateraj je rajnik Hel-
drih zložil tako lep napev. (Uredn.)

Temne podil iz dežele duhove,
Slave sinovom razbijal okove.

Čaven ponosito glavo
Do nebeških mej moli,
Gleda Lavričevo slavo,
Gleda zarjo lepših dni.

Soča hrani ribe zlate,
Mlinske kamene vrti,
Skalnik gleda krasne trate,
Kosec jih domač kosi.

Klical pod Čavnom je Lavrič veselo:
„To je živjenja najlepši moj dan!“
Ljudstvo navdušeno mu je grmelo:
Lavrič od Boga nam bil je poslan!

Smrti propal ni, kdor ljubil je narod,
Kdor mu učitelj in oče je bil,
Zvesto spominal se bodé ga zarod,
Grob mu zeleni solzami kropil.

Slavo zdaj njemu ves narod prepeva,
Njemu, ki v grobu tihotnem leži,
Z gore zelene mu Vila odmeva:
Našemu narodu mrtev on ni.

Cegnar.

Matiji Doljaku v spomin. *)

Sladko Matija, naš bratec, počiva,
Zemlje domače plasti ga krijó,
Trava zelena mu rakev pokriva,
Spenja nad njo se veselo nebó.

Letajo z juga čez grob mu žrjavi,
Soče valovi se mimo pode,
Poje škrjanec mu v jasnej višavi,
Poje mu slavec od Svete goré:

Strupen je veter vel
Po dragej domovini,
Sejal Slovenec, tujec žel,
Dremali smo v temini.

*) Tudi tej pesmi je lep napev zložil g
Hribar. Ker solkanska čitainica, katere usta-
novitelj i načelnik je bil rajnik Doljak, letos
obhaja svojo 20letnico, zato tudi ta pesem
utegne prav priti.

Ti brate si budil:
Vstanite, bratje mili!
Krivice tujih sil
Ne bomo več nosili.

Ti brate vodil si
Na zmagonosne boje,
Za sveti dom si ti
Budil rojake svoje.

S železno roko bil
Si boj za pravdo Slavi,
Ljubezni venec vil
Predragej očetnjavi.

Sladko Matija, naš bratec, počiva,
Zemlje domače plasti ga krijó,
Trava zelena mu rakev pokriva,
Bratje Slovenci v spomin mu pojó.

Cegnar.

nise in najznamenitije je pa to, da ne traje v Rusiji nobena bagatelna pravda več nego 14 dni ali tri tedne; tako dolgotrajnih, včasih celo vsodopolnih pogubonosnih pravd kakor so po drugih državah, ne nahajamo nikdar v Rusiji.

"Sibirija". S zločinci in morilci se postopa in je obsoja prav tako ali še ostreji v drugih konstitucionalnih državah nego v Rusiji in morda da se bolje čuti ruski zločinec v sibirskih rudnikih, nego kak drug v drugej državi v tesnej, vlažnej, temnej jetničekj luknji. Zloglasne roparje in morilce obešajo navadno v drugih državah, mej tem ko je obsojajo v Rusiji na prisiljeno delo v sibirskih rudnikih, dokler žive. Osoda teh ruskih v prognanstvo obsojenih zločincev rudokopov ni mnogo hujše nego svobodnih rudniških delavcev v drugih državah. Če je družina ruskega zločinceva zadovoljna, sme ga spremljati na državne stroške v prognanstvo. Res, da je pot v Sibirijo dolga, težavna in trudapolna, kar je največ temu kriva prostranost Rusije; kajti nema vsak zločinec te sreče, da bi obsojen bil v kakoj majhnjej državi, kakoršna je San Marino. Rusija, koje tričetrt je pokrite skoro vse leto z snegom in ledom, ne more pošiljati svojih zločincev v topleje, mileje pokrajine. Vsekako je pa ugodniša ruskemu zločincu Sibirija, nego Francozu dežela Cayenne v južnej Ameriki, kamor pošilja Francija svoje zločince, koji, nenavajeni nezonsnej vročini in tamošnjemu podnebnju, pomro v malomesečih na vročinskej boleznii ali na kužnej mrzlici, ki umori skoro vsakega tujca v malo urah mej strašnimi mukami.

Manji zločinci, navadni ubijalci, tatje, goljufje itd. se obsojajo v drugih državah na večletno ječo, mej tem ko je obsojajo v Rusiji na začasno prognanstvo v Sibirijo. Osoda teh ruskih zločincev je gotovo ugodniša nego onih v drugih državah. Pošiljajo je v kako sibirsko mesto, kjer so pod policijskim nadzorstvom, smejo pa nadaljevati svobodno svojo rokodelstvo ali sploh kaj drugega delati, čemur so zmožni, ne da bi plačevali obrtniški davek. Kdor je dobro izobražen, dobi zaslužek v kakoj pisarni, s čemur se hrani, kajti država je preskrbuje s živežem in drugimi potrebščinami le toliko časa, dokler si ne vdobe dovoljnega zaslužka, podeljuje jim pa skoro neomejeno svobodo.

"Proganjanje židov". V Rusiji živi dobra dva milijona židov, mešanih s kristijani po južnej Rusiji, Poljskem, Litaviji in Kurlandiji. Radovedni smo, kaj bi storili Nemci v "rajhu", ko bi se razlila vsa ta ploha židovskih pijavk po Prusiji, kder izganjajo vse vprek, kar ni "hochdeutsch", sosebnno Poljake, koje so obropali vsega imetja in naposled postavili jih "z dežja pod kap". To je velikonemška zveličavna "kultura" in svetovna omika? Ni so li ti blaženi Nemci hujši despoti in tirani nego Rusi, ki iztiravajo žide, najhujše pijavke ruskemu narodu, kojemu so srkale kri uže toliko stoletij? Ni li ta čin ruski popolnoma opravičen, v primeri s pruskim proganjanjem nedolžnih in mirnih Poljakov?

Niso li uže iztiravali in proganjali židov tudi Madžari, kojim so poplavili uže vso deželo ter jim vzeli skoro vso trgovino in obrtnijo iz rok? Zakaj pa molče ti naspotniki Rusom o Madžarih, kakor da bi imeli sami ti prav in Rusi ne?

"Kdor hoče soditi, mora biti vsem enako pravičen sodnik".

Kdor piše zgodovino naroda ali opisuje njegove šege in navade, ne sme opisovati samo senčnate strani, temuč tudi nasprotno svetlo stran. Zakaj pa molče pišači, slikujoč ruske razmere o njihovej gostoljubnosti, koje ne nahajamo nikjer, bodisi tudi pri najomikanejših narodih, v tolikej meri nego v Rusiji, kjer so odprte duri najubornejšje kočje kakor mogočne palače slovanskej gostoljubnosti vsikdar in za vsacega tujca brez izjeme?

Zagrizki.

Italijani o Slovanih.

Koliko se je uže potrošilo črnih in papirja v Trstu in njegovej okolici, da se od ene strani pobijajo vse pravice ubogim Slovincem, od druge strani pa, da se tlačeni narod za iste bori. Posebno smešno je, da se te naše "age" vedejo kot pravi, pristni, čistokrvni Italijani, ter vso svojo ošabnost stavljajo prav v to svojo nazovi — narodnost. Da so zagrizli, tega nihče ne taji, da pa Italijani niso, to je jasno kakor one zlate vezi, katere nosi novi bolgarski knez čez svoja prsa. Seveda imajo vedno polna usta o "liberalizmu" in "toleranci", ali sami ne vedo — in tudi ne-

čejo vedeti, kaj ta izraza prav za prav pomenjata. Kako sodijo pravi, italijanski Italijani o Slovanih, tega naj se naši "liberalci" še-le od njih uče. Zazeljeno središče in "eldorado" naših nerešencev je gotovo le Rim, kajti siromaki ne vedo, koji nazori tam vladajo. Take stvari pa gotovo zanimajo vsacega Slovana in zagledelj, priobčujemo posnetek iz članka "Gli Slavi al secolo XIX.", natisnena v št. 37. rimskega lista "Fanfulla della Domenica". Piše po prilici tako-le: . . . Glasovi, koji odmevajo uže nekoliko let iz slovanskih pokrajin, opozorili so evropski zapad na ta brezštevilni narod, koji zaseda tri četrtine Evrope, na ponosen in inteligenten narod, koji si priskrbuje svojo bodočnost ter se širi na vse kraje vshoda. Mi nečemo govoriti o slovanskej književnosti sploh, ali prepričani smo, da se je dandanes spoznal vsak omikani človek vsaj z izbornimi deli Puškina, Lermontova, Gogola, Turgenjeva in Tolstoja — vsaj v prevodu. Po zadnej orientalskej vojni in po tragičnej smrti cara Aleksandra so prevodi teh izvrstnih pisateljev popluli vso Evropo. Ti "severni barbarji" nam dajó sedaj najboljšo svežo duševno hrano, koja si pridobiva pred ostalimi narodi vedno rastoči ugled radi svoje izvornosti, radi zmernosti tehničnih svojih sredstev, posebno pa radi gorkega sočutja, s kojim razpravlja vse človeške nadloge. Kdo se še zanima za "Mm. Bovary" in "Terezo Raquin", ko je čital "Ano Karenin" ter "Radost in kazen"? Ruski pisatelji umejo vse drugače to, kar je prav človeško, kakor ostali pisci brez mozga in živcev, ki vse le površno, mrzlo in pedantično opisujejo. . . .

In taki so Vam vsi slovanski narodi, kojih sedeži se razprostirajo od črnega do belega morja, od meje kitajske do sinje Adrije. . . . In vsi napredujo, napredujo vedno.

Polu stoletja je tega, od kar je veliki poljski pesnik Adam Mickiewicz na poziv Francozke ustanovil v Parizu stolico za nauk o slovanskej književnosti. Razum Rusije in Poljske takrat Evropa niti enega ostalih slovanskih narodov ni prištevala političnim faktorjem. — Za avstrijske in turške Slované se ni nihče menil; Srbska in Črnagora ste bili manj ali več pod turškim jarmom, Bolgari čisto nepoznati, Hrvate so potlačili Madžari. . . . Čehe in Slovence je nemška Avstrija vsprejela pod knezom Metternichom, čegar naredbe so v raznih slučajih podobne Avstriji grofa Taaffe-ja.

Ali danes stvar vse drugače stoji. Pred petdesetimi leti računilo se je Slovanov 72 milijonov; od te dobe narastlo je število več kot za 20 milijonov k ljubju vsemu nasprotovanju notranjih sovražnikov Slovanov: Nemcev, kateri se napirajo na vse sile, da bi zatrli slovanski razvoj. Ali oni se razprostirajo globoko v Azijo; videli smo, kako je zopet vstala Srbija, razširila se Črnagora in dobila svojega kneza tudi Bolgarska. In ako v Bosni in Hercegovini ni bilo drugih sprememb, kakor da ste prešli iz turške oblasti v avstrijsko, vendar opazujemo tudi tam velik napredek.

Naravni nastopek novega političnega poroda pa je novi duševni porod. Srbi, Hrvati in Bolgari osnovljajo znanstvene zavode, šole in časopise. Belgrad, Novisad, Zagreb in Sredec početkom tega stoletja so bili polbarbarične vasi, zdaj so središča kulture. "Ilirski" jezik, nekdanj razcepljen v razna narečja, združil se je z srbskim, — s toskanščino mej slovanskimi jeziki — koji se danes govori v Belemgradu, v Dubrovniku in v Cetinju. In ta jezik, zbran v velikem rečniku Daničičevem v delu, vredno Grimma, Littré-ja ali Tommaseja, ta jezik nema le divnih narodnih pesni, kojim se je čudil celo Goethe, ampak tudi tristoletna literarična dela, katere sedaj zopet cveto na vsem polju človeškega znanstva. Odkar se je povzdignol narodni jezik zopet do pismenega jezika, o čemur ima prvo zaslugu Vuk Stefanovič Karadžić, nastal je v učenju popolnoma nov rod, in danes nahajamo v Belemgradu in v Zagrebu znanstvene in literarne akademije, vseučilišča, višjih zavodov za vzgojo in gledališča, koja širijo pravo omiko na vse strani. —

Prav tako laskavo govori "Fanfulla" zatom o Poljakih ter nadaljuje:

Isto velja tudi o Čehih na Českem in Moravskem.

K ljubju strahovitemu proganjanju, kojega je pretrpel njih jezik od XV. stoletja po Nemcih in Jezuvitih, vendar je postal uradnim jezikom deželne zboru v Pragi in Brnu, naučnim jezikom českega vseučilišča, katerega obiskuje sedaj nad 1300 slušalcev; postal je literarnim in umetniškim jezikom v divnem narodnem

gledališču v Pragi, v tem prekrasnem spomeniku, ki ga je povzdignol narod v lastno slavo in čast.

Kakor nekdanj, tako je Česka danes še vedno zibelj zgodovinarjev, jezikoslovcov in slavistov in mnogo je odvisno od njenih učenjakov, da se je tam začelo gibanje modernega panslavizma. Ves omikani svet pozdravlja z odobravanjem novi porod narodov, kateri so se smatrali do nedavno na pol divjim in se postopalo z njim prav kakor z Evropsko pario. — Osnovane so slavistične stolice na Francozskem, Pruskem in v Avstrijsko-Ogrskem: v Parizu, Berlinu in na Dunaju in poleg tega smo videli pred nekoliko leti starega Gladstone-ja pisati "Črnogorske Apotheose", videli smo postati zgovinarjema naroda srbskega Leopolda Ranke-ja in Benjamina Kallay-a; Ljudevit Leger je provel v francoščino "kroniko Nestorjevo" in grof Vogné je pisal cele knjige kritike o ruskih pisateljih. In kaj še več? Največji sovražnik Slovanov, Oton Bismarck se je poprijel učenja rusčine in ko se je jezika naučil, poslal je avtografsko listu "Vsemirnaja Illustratsia", katere stalen čitalec je.

Uže se tudi govori, da se osnuje stolica za slovanske jezike in književnost tudi v Rimu.

Ako se uresniči ta načrt, tega ne vemo; trdno smo pa prepričani, da nam bode jako koristno, ako spoznamo narod, koji je prišel z nami v teku stoletij večkrat v dotiko, kojega končen razvoj ne more ostati brez vpljiva na bodočnost Italije. . . .

Tako pišejo in sodijo v Rimu, tako misli vsak nepristranski človek. Naši nazovi-Italijani se tedaj sami obsojajo. —

Politični pregled.

Notranje dežele.

Cesar je bil dalj časa na Ogerskem in Erdeljskem, kder so se vršili veliki vojaški nekrvavi boji. Mnogokrat je vojsko jako pohvalil zaradi nje izvrstnega bojevanja. Ljudstvo ga je povsod navdušeno pozdravljalo, sprejel je mnogo deputacij v vseh krajih, kamor je dospel. Glavni sprejem pa je bil 23. t. m. v Kološvaru, tu so se cesarju poklonile deputacije vseh raznih zastopstev erdeljske dežele, katerim vsem je cesar na nagovore lepo odgovoril; posebno je spomina vreden cesarjev odgovor na pozdrav metropolit grškega veroizpovedanja Miron Romana, o tem bi se lahko reklo: Tempora mutantur et nos mutamur in illis, po domače: zdaj so drugi časi, nego so bili v letu 1848-49. in Madžari so gospodje.

Cesar je s lastnoročnim pismom od 24. t. m., poslanim ogerskemu ministerskemu načelniku Tiszi, izrekel zahvalo za zvestobo, katero je opazoval v raznih delih dežele, za splošno domoljubje, za mnoge pojave ljubezni do Njegove osebe in za požrtvovalnost ljudstva nasproti potrebam vojske.

Skupna ministerska posvetovanja o skupnem proračunu za prihodnje leto so se v ponedelek pričela v Budimpeštu.

Državni zbor je z lastnoročnim cesarjevim pismom grofu Taaffeju sklican na 11. dan meseca oktobra. — To zasedanje bode skoraj gotovo usodopolno. Naučni minister Gautsch je sejal veter, ne bode se tedaj čuditi, ako v državnem zboru vstane vihar. Sicer je politično obnebeje uže brez tega kazalo na slabo vreme, Gautsch pa je z svojim bičem pripodil Slovanom nad glavo hudournne oblake, iz katerih se mora toča vsuti, le prašanje je še, na katero polje — slovansko ali Gautschevo. Pa bodi si uže tako ali tako, prepričani smo uže dosti hudega, popili marsikatero grenko kupo; a še smo tu, še hočemo živeti; pritiskali so nas na steno, zmečkali nas niso i nas ne bodo; mi iščemo svojih pravic, ki so jasne kakor zvezde na nebu, ki niso na prodaj, ampak neizpodbitna, nedotakljiva naravna naša lastnina. To so od Boga dane svetinje, nam so nad vse svete, znamo jih ceniti in znali jih bomo varovati.

Deželni zbori se po nekem oficijoznem naznanilu skličejo v prvej polovici meseca decembra. — Zeleti bi bilo gotovo, da bi se redno i nekoliko popreje sklicavali, ker red je potreben povsod, tedaj tudi pri deželnih zborih; kder ni reda, tam ne more biti gospodarstvo dobro in mi in z nami gotovo vsak dobro vé, da so prav deželni zbori prvi, najvažniši faktor za deželno gospodarstvo; zato pa

je toliko bolj žalostno, da je področje deželnih zborov preveč omejeno in skrčeno in da vlada polaga nanje premalo važnosti; to je v veliko škodo deželam in dosledno tudi državi. Centralizem je še vedno v Avstriji tako vkoreninjen, da posameznim deželam ne pripušča zdrave sape. — Nam se zdi in znamenja kažejo, da se bliža velik prevrat v notranjej našej politiki, povsod bolj in bolj vré, ker se je zaupanje spremenilo v nezaupanje i nezadovoljstvo; še nas čakajo bridke skušnje, hude ure.

Zdravstveni mejnarodni kongres se je 26. t. m. na Dunaji odprl pod pokroviteljstvom prestolnika Rudolfa. Na dnevnem redu je mnogo stvari, ki sezajo globoko v človeško življenje. Razpravljalo se bode mej drugim o pitnej vodi, o nje vpljivu na kužne bolezni, o nesnagi v mestih, nje odpravljanju in koristnej rabi, o kvarjenju živeža, o tajnih zdravilih, o šnopsarskej kugi i nje zatiranju, o sredstvih, da se v stanovanja svitloba in gorkota uvaja, o zdravstvu v fabrikah in šolah, o razkuževanju, o nalezljivosti bolezni in mejnarodnih zakonih zoper nalezljivost, o stanovskih boleznih, vzrokih smrti, mrljivosti otrok in o mnogih drugih stvareh.

Katoliški šhod v Lincu se je danes pričel.

Vnanje dežele.

Papežev jubilej je vzbudil v Italiji veliko razdraženost mej onim prebivalstvom, ki ne veruje ni v Boga, ni v hudiča, ni v papeža, ni v nebesa, ni v pekel. Petarde, vržene proti vaticanu, naznanile so uže to. Italijani v Rimu se papeževemu jubileju zelo veselijo, nekateri posebno zato, ker si žepe napolnijo od tujcev, ki pridejo v Rim, drugi pa tudi iz čistega namena. Italijanska vlada pa se vede prav hinavsko; ona obeča, da bo vzdrževala red, da bo papeža varovala, da se bo vedla gostoljubno (za drage denarje) nasproti tujcem. Tako imenovani italijanski patrijoti pa napenjajo vse žile zoper papeža, ker se bojé njegove moralne moči; tako je znani Bonghi pisal pismo, v katerem pravi, da je želeti, naj se Italija spravi s papežem in Italija je pripravljena, da odjenja, ali Italija nikoli ne dovolj, da se le ped italijanske zemlje papežu odstopi. Naj nam Bonghi pové, o čem hoče Italija odjenjati, to je on zamolčal, zato namestu njega odgovarjamo mi: O ničem!

Srbski ustavni odsek je izvolil pododsek treh udov, da izdelajo osnovo ustave.

Turčija je neki sklenola, da pošlje glavnega svojega namestnika v Sredec, ki naj bi deloval na to, da zadobi Berolinski dogovor zopet svojo veljavo. Gledé osebe se je menda že sporazumela z Rusijo. Ta predlog je naznanila Turčija Avstriji, Angliji in Italiji v potrditev, ter trdno upa, da ostale velesile ne bodo oporekale temu predlogu.

Iz Carigrada se 23. t. m. poroča, da je turška vlada poslala ruskej noto, v katerjej pravi, da je malo upanja, da bi vse velevlasti sprejele ruske predloge o bolgarskem prašanju ter zato nasvetuje, da bi Rusija priporočila tako postopanje, katero bi odobrile vse velevlasti. Na tak način se bolgarsko prašanje pač nikoli ne reši.

Turška vlada je neki ruskej nasvetovala, naj se v Bolgarijo pošljejo trije komisariji: turški, ruski in katere druge vlade, ali pa mejnarodna komisija s trimesečno upravno dobo, da razpiše nove volitve z izključenjem vshodnje Rumelije ter naj se sobranje zaveže, da izvoli knezom enega izmej treh princev, katere vlade priporoče.

Francoska vlada se ne bo mešala v Schnaebelejev dogodek, ker ni bil francoski uradnik. Pariški listi večinoma svetujejo vladi, naj se ne briga za ta dogodek, ker je Nemčija vjela in zaprla Schnaebela pod pravičnimi pogoji.

Mej Nemci in Francozi je vstala nova razburjenost. Nek francoski lajtenant je na lovu prišel z svojim gonjačem blizu nemške meje. Nemški gozdni čuvaji so na nju strelali, gonjača usmrtili in lajtenant teško ranili. Stvar se diplomatično razpravlja.

Iz Kabula se 16. t. m. poroča, da je Abdullah kan Birjaadi, poveljnik Zamindvarske vojske, z 2000 vojaki pobegol v Kojajmanil, da se pridruži Ejubkanu. Emirju se godi slabo.

DOPISI.

Iz tržaške okolice dne 27. septembra. [Izv. dop.] „L'extremes se touchent“ —

trdi nek francoski pregovor: kraji ali meje se dotikajo. Enako preide n. pr. pretirana pobožnost v verski fanatizem, pretirana narodna navdušenost v narodni fanatizem. Nasprotniki naši očitajo nam Slovanom, da mi pretiramo narodne naše čute ter da naše navdušenosti edini smoter je — panslavizem. Črnogledi in hudobneži so ti naši nasprotniki ter nam očitajo to, na čemur sami bolehaljo.

Lahon na primer o svojej narodnej slepoti, v zagrizlem svojem fanatizmu za vse, kar je laškega, ali prav za prav italijanskega, fanatičen je vzlasti za to, kar mu kruha donaja, — črti vsako drugo narodnost, ki živi z njim v dotiki ter hudobno smatra vsako najneznatnejše gibanje te narodnosti v dosego pristoječih jej pravic, za rovanje, ščevanje, hudodelstvo, panslavizem in kaj vem še kaj! Slepí so ter ne vidijo za ped pred sabo. Kar so sami zadolžili, hočejo, da bi zadolžili tudi drugi narodi.

Očitajo nam, da smo fanatični, da rujemo proti vladi, da gojimo veleizdajske misli, podpirajoč veleizdajske panslavistične smotre. A njim samim se ne zdi veleizdajsko, ako pod krinko prisiljene poštenosti in pod „pokroviteljstvom nalašč slabo smatranih zakonov“ uganjajo čine, ki niso le izdajski in hudobni, temveč celo ubojški! Nam očitajo greh, kojega nam ne morejo dokazati, a sami sebi ne prištevajo v politično pregreho, ako se izjavljajo očitno podanikom bližnje talijanske države ter so tajni udje nič manj tajne Irredente. V naših očeh vidijo slamico, ki morda še slamica ni, a v svojih ne čutijo težkega bruna.

„Repetita juvant“ — nič ni novega kar smo dosedaj rekli, a ponavljati in pogrevati kako važno zadevo je čestokrat koristna stvar. Govorimo tedaj še o tej tolikokrat že ponavljanej lahonskej zagrizlosti. — Očiten dokaz zadnje je bil, da preidem na domača okoličanska tla, rojanska šola in prav za prav na onej šoli novoostanovljeni kurz nemškega jezika. Nek odločno slovenski list v našej prestolici naskakoval je Rojančane o priliki, ko so prosili namestništvo, naj uvede v njih šolo nemški jezik kot predmet začeni v tretjem razredu.

Preskrbni mestni magistrat se je naravno nameril, uvesti kot obligatni predmet na omenjenej šoli tudi nemščino, ustavil meneč: mi smo kompetentna oblast v šolskih zadevah in ne pustimo si kratiti pravic niti od vlade same. Pri vsem tem se pa na rojanskej šoli letos začne poučevati nemški jezik — na podlagi slovenskega.

Komur so nekoliko znane reelne okoliščine slovenskih prebivalcev v tržaškem okolici ter mu je nekoliko poznata lahonska zagrizlost, osobito pa one gospode na magistratu — veselil se bode tega „napredka“ kajti Lahonom v mestnej hiši je nekako žal, da so njih predniki dovolili slovenskim prebivalcem okolice, narodne učilnice in zakleli so se, da jih spremene v pretvorilnice slovenske mladine v laške. In uprav rojanska šola nahajala se je v največje pogibelji postati enak stvor in sredstvo polasčevanja. Na istej šoli celo v tretjem slovenskem razredu učitelj ljubko v laščini ščebetá in z njim ščebetajo ubogi otroci. V „četrtem razredu“ pa (ako se more tako imenovati) odmerjene so le tri ure slovenskemu jeziku, čeprav so otroci vsi Slovenci ter laškega učnega jezika ne umejo, naj jim ga vcepje v trdo butico celo slavnoznani slovanofob Bonin!

Na to struno dirnemo še v kratkem.

Domače vesti.

Nov Notar. Ministerstvo pravosodja je imenovalo g. Vigilija Pitscheider-ja notarjem v Buzetu.

Mestni zbor bode imel po počitnicah jutri svojo XVIII. sejo.

Otroško zabavišče slov. pri sv. Jakobu v ulici Giuliani št. 26 se odpre zopet v soboto 1. oktobra t. l. z sv. mašo v župnej cerkvi. Vzprijemljejo se samo otroci (od 3 do zvršenega 6 leta) slovenskih starišev, ki obučujejo med seboj slovenski. Vsak otrok ima prinesli o vstopu krstni list in spričevalo o stavljenji kozic. Vpisuje se odslej vsak dan v zabavišči, kjer stariši ali njihov namestniki izvedo natančnejše pogoje. Živo se zanimajo nekateri stariši za ta prekristni zavod; zatorej opominjamo, naj se oglasijo tudi roditelji onih otrok, ki so bili že

letos vpisani, da ne bode prepozno, ker število prostorov je zelo omejeno.

Za družbo sv. Cirila in Metoda se je nabralo v soboto 24. t. m. v „zabavnem večeru“ tržaške čitalnice deset gold. in sicer za prvo klop slovenske narodne šole v Trstu. Bog daj, da bi se kmalu uresničila srčna želja tukajšnjim rodoljubom! V to pomagajta sv. brata Ciril in Metod!

Somenj o sv. Mihelu — prepovedan! Vsako leto o tem času se dovaža mnogo posod za vino, čebrov in sodov iz Kranjske in bližnje tržaške okolice na prodaj. Stvar je popolnoma utemeljena v tem, ker se ob istem času vrše trgatve in vsak vinogradnik potrebuje več ali manj novih posod. — Letos pa je naša diktatura razprodajo prepovedala, izgovarjaje se, da se je bati kolere, ako se združi mnogo kupev(!?) — Celó tržaški, Slovincem ne posebno prijazni listi obsojajo ostro to naredbo in naravnost izrekajo, da je goli izraz sovraštva proti okoličanom in Slovincem sploh! — Uže je prišlo nekoliko prodajalcev iz Kranjske z svojimi izdelki, ali mestni biriči so jih odpravili! To je dokaz, da je bil dotični oglas mestnega magistrata jako pomanjkljiv ali nerazumljiv, kajti celó mi do danes o takej naredbi nismo imeli niti pojma. Kam tedaj pestaco molč, to je dovolj jasno.

Tožba proti veslarskemu društvu „Gluco“ je končana. Od 10. članov, kateri so se udeležili regate v Benetkah so 4 obtožbe rešeni, 2 sta obsojena vsak na 50 gld. in ostali 4 vsak na 20 gld. globe. Branitelji so uložili utok.

Porotna sodba. Deklo Marijo Mlekuš, obtoženo detomora, spoznali so porotniki krivo z 8 glasovi proti 4. — Obsojena je bila na 5 letno težko ječo.

Morilko Nežo Maurič, koja je utopila svoje lastno dete in bila obsojena na smrt, potem pa pomiloščena na 16letno ječo, so odpeljali včeraj v kaznilnico v Begne.

Tržaške novosti.

Poskuš en samomor. 75letna Marija Luttmann iz Gorice je hotela v pondeljek popoldne skočiti v morje, da utone. Slučajno jo je zapazil nek stražar in jo zadržal. — Bog ve, kaj je dopeljalo starko do groznega sklepa.

Nezgođe. 7letni Evgenij Filippini je poskočil včeraj od veselja, ko je prišel iz šole. Deček je padel tako nesrečno, da si je zlomil levo nogo. — Zidarju Franju Migotti je padel sinoč mej delom po naljuju težak kamen na desno roko in mu jo strl.

Ogrodje otroka so našli na strehi hiše št. 5 ulice del Volto, koja sedaj podirajo. Kdo ve, kdaj je kaka brezsrčna mati isto umorila in ušla zasluženej kazni. — V teh hišah so stanovale večinom samo malopridne ženske.

Mesa se je pojedlo v Trstu letos meseca avgusta 1000 komadov govedi več kakor v istom času preteklega leta in sicer: 1648 volov, 2070 telet in 2918 koštrunov. Največji vol je vagal 465, najmanjši 138 kgr.

Mestni zastop v Korminu je sklenol v seji 24. t. m. enoglasno, da uloži prošnjo na ministerstvo radi osnovitve italijanskega vseučilišča v Trstu. — Čast!

25letnica ljubljanske čitalnice praznuje se dne 23. oktobra t. l.

Dvorana ljubljanske čitalnice je popolnoma prezidana in z nova prav okusno slikana. Prostora ima sedaj za več ko 400 gledalcev. Tudi vhod v dvorano je primerno razširjen in tako bode čitalnica jako primeren prostor predstavam dramatičnega društva.

Družba sv. Mohora začne razpošiljati letošnje knjige začetkom prihodnjega meseca.

Angleška eskadra. Iz Zadra nam javljajo, da so si 26. t. m. angleški principi ogledali razne cerkve in ostali pri božje službi v grškoiztočnej cerkvi. — Zvečer je bil ples pri dež. predsedniku. Povabljenih je bilo čez 400 oseb.

Vabilo. — Učiteljsko društvo za Sežanski šol. okraj bode zborovalo dne 13. oktobra t. l. ob 9 uri v Dutovljah. — Dnevni red: 1. Verifikovanje zapisnika minolega zborovanja. — 2. O rabi prihodnjika. (Predavanje). — 3. Kmetijstvo v nadaljeval. tečaj. (Konec). — 4. Misli o učitelji (Branje). — 5. Nasveti. — K obilni udeležbi uljudno vabi. Odbor.

Morski volk (?) Nek časopis v Pešti je prednekoliko dnevi prinesel novico, da je v tržaškem pristanišču napadel morski volk nadinženirja državne železnice

Josipa Weissmantel iz Pešte med kopeljo ter mu odtrgal desno stegno. Ta vest potuje sedaj po vsih nemških listih. Čudno, da mi v Trstu o tej nesreči nič ne vemo. Morda je ta morski volk le nedolžna — raca.

V Lipici v nedeljo 2. okt. ob 8. uri mil. g. škof prelepo ponovljeno c. kr. kapelo z obilno asistenco blagoslove, potem bo birma, ob 10. bode pa slovesna sv. maša.

„Pro Patrie“ slavnost v Gradiški se je v nedeljo neki posebno obnesla. Še celó velemožni gosp. „sindaco“ iz ital. Vidma je prihitel, da povzdigne svečanost z svojo navzočnostjo. — Dosti je, ako še omenimo, da so poslali svoje zastopnike „Indipendente“, „Piccolo“ in goriški „Corriere“.

Iz Vipave poročajo, da se je trgatav tudi tam uže pričela. Pravijo, da je izvrstnega grozdja v obilici in se je nadejati, da bode vino dobro, kakor uže 20 let ni bilo.

Iz Vrabč nad Vipavo se nam piše od 25. sept. Naznanil vam sem pred malo časom o vinskej letini, in danes moram reči, da naši kmetje se niso nadejali, da bi bilo tako izvrstno vino, kakor bode letos; stari može po 60 let se ne spominajo tako izvrstne kapljice; trgatav se začne dne 26. t. m. Kupci, sezite po našej izvrstnej kapljici, cena ne bode preveč visoka, vince pa izvrstno.

Perenospora. Goriški gospodarski list piše, da se je prikazala strupena trtna rosa po Goriškem še-le sedaj. Ker je pa grozdje uže večinoma dozorelo, ni se bati posebne škode.

Slike Slovana. „Opozarjamo čitatelje svoje, da je dalo lastništvo „Slovanovo“ na ličen kartonski papir natismoti dve sliki Ljubljane in sliko slavnega našega učnjaka Davorina Trstenjaka, katere je pred kratkem prinesel „Slovan“. Te slike prodaje upravništvo „Slovanovo“ po 25 kr. vse tri za 80 kr. Najbolje je, če se jih naroči več skupaj, da se odpošljejo v posebnem zavitku. Ker so imenovane slike res lepe in bodo v okraso vsakej slovenskej hiši, priporočamo obilo njihovo naročanje“.

Jos. Stritarja zbrani spisi, 14. snopič. Ljubljana, Ig. pl. Kleinmayr i Fed. Bamberg. Cena vsakemu snopiču 25 kr.

RAZNE VESTI.

Tatvine na poštah se množe. Iz Krakova se poroča, da je zmanjkalo na tamnošnej kolodvorskej pošti 14 pisem z novci. Uradnika so zaprli.

Papež in kralj. Iz Rima se poroča, da je oblast zaplenila vse one prošnje zasebnikov, da jih sprejme sv. Oče prigodom svojega jubileja, koje so imele naslov: „Leo XIII., Pontifex et rex“.

Cesar Karol IV. in številka 4. Nemški cesar Karol IV. ljubil je posebno številko 4. Prisegal je pri njej, obedoval je na dan štirikrat ter je imel štiri palače, v kojih so bile štiri dvorane s štirimi vratmi, štirimi okni in štirimi svetilniki. Njegova krona delila se je v štiri vejice in obleka njegova bila je v štirih barvah. Govoril je v štirih jezikih, oženil se je štirikrat ter se vozil vedno s štirimi konji. Pri pojedinah nosili so vedno po štiri jedi nankrat na mizo in pil je štiri različna vina. Razdelil je svoje kraljestvo v štiri dele, svojo vojno v štiri oddelke, imenoval je štiri vojvode, štiri deželne grofe, štiri mejne grofe, štiri državne stotnike in štiri državne velike maršale. Štiri mesta postala so pod njegovo vlado državna metropolna mesta, isto tako štiri državne vasi. Na smrtni postelji prosil je četvorico svojih zdravnikov, naj mu ohranijo življenje vsaj do 4. decembra. Želja njegova se sicer ni izpolnila, vendar mu je bila pa osoda toliko mila, da je umrl dné 29. nov. 1378 popoldna, ko je kazala ura štiri minute nad četrto uro. V zadnjih trenutkih poslovil se je še od svoje okolice — štirikrat.

Razmere prebivalstva v Avstriji. Leto 1886. je bilo avstrijskemu prebivalstvu jako ugodno. Število porodov se je pomnožilo, v letu 1885. jih je bilo 860.663, v letu 1886 pa 876.063, tedaj je poskočilo za 15.400. Število smrti je pa padlo, v letu 1885 je umrlo 689.493, v letu 1886 pa le 678.458 oseb, tedaj 11.035 manj; prebivalstvo se je tedaj pomnožilo za 197.605 oseb. S prišetjem naseljencev in vojakov računa statistična osrednja komisija prebivalstvo v Avstriji koncem decembra 1886 na 23.233.111 duš; pri ljudskem popisu v letu 1880 je znašalo prebival-

stvo brez vojakov 21.981.821 duš. Tudi poroke so se pomnožile; v letu 1885 jih je bilo 175.233, v letu 1886 pa 180.191, tedaj za 4958 parov več.

Barbarizem. Nedavno je bil obešen v Parizu morilec Pranzini. Dva visoka uradnika sta želela imeti spomin na morilca, koji jima je dajal dosti opravila, dokler je še živ. l. ter si priskrbela v to svrhu kos Pranzini-jeve kože, iz katerega sta si dala napraviti listnice. Stvar je prišla na dan in oba izgubita vsled tega barbarizma svojo službo. Ta dva gospoda sta: Predstojnik straže za javno sigurnost Taylor in njega namestnik Geron.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Modra frankinja.

Kolikor hujše pritiskajo veliki davki in slabe letine, tembolj je prisiljen kmetovalec premišljevat, kako z umnostjo toliko prigospodari, da lahko vsestranskim zahtevam in potrebam svojim zadosti. —

Dokler so bili še oni „zlati časi“, katere naši stari s tako slastjo omenjajo, ni imel gospodar nikake sile ozirati se po novodobnih gospodarskih napravah in hrepeneti po napredku. A ti časi so minili in denašnjega dne je vse drugačno.

Neznosni davek, slabe letine, visoke dote, lišp in še druge neizogibljive (?) novovešne potrebe tirajo kmeta v propad, siljen je tedaj temeljito premišljevat, kako naj bi obračal, da poravna čezletne stroške z dohodki. —

Način gospodarstva se ravna po krajevnih, obnebnih in veliko družih razmerah. Nikakor pa ne bom razpravljal na dolgo različno gospodarjenje, nego omejiti hočem svoj spis na vinarstvo, ter opisati le trto z imenom „modra frankinja“, ki je našim, posebno kraškim razmeram zelo primerna, ter more blagostanje našega kraja z umno odgojo navedene trte zdatno povišati. —

Pred petnajstimi leti, t. j. o g. prof. Povšetovim prihodu v Gorico, silno malo se je slišalo govoriti v našej deželi o umnem kmetovanju, o kmetijskem napredku itd., a Povšetova doba se lahko imenuje doba kmetijskega napredka na Goriškem. Nevtrudno je podučeval nas dijake v šoli, z mladeniškim ognjem razkladal je kmetijsko vedo ob nedeljah v šolskem poslopju povabljenim gospodarjem iz goriške okolice, in kdo se ne spominja njegovih popotnih predavanj?

Takrat smo slišali mej družim tudi o različnosti tujih trt, pozneje videli je opisane v raznih strokovnjaških knjigah in časnikih. Čitajoč opisovanje različnih trt, marsikatera zdi se človeku primerna za njegovo zemljišče; radovednost in upanje, da mu bodo te tako bujno opisane tuje trte boljše rodile nego domače, skuša saditi več vrst, izmej katerih so nekatere dobre, a večsah po silnem trudu in večletnem čakanju se mož prepriča, da te tujke ne veljajo.

Različne vrste zahtevajo tudi različno zemljo, podnebje, režnjo itd. Najbolj rodovitna oprhne, če nema, kar zahteva. To mi potrjuje tudi moja dvanajstletna praksa. Dovršivši gospodarsko šolo hrepenel sem tudi jaz po raznih tujih sortah, katere sem poznal iz šole za najboljšo, o katerih sem čital v strokovnjaških listih, ali videl v družih deželah brstno z grozdem obložene. Da bi je dobil v last, nobena kolč mi ni bila predraga. Tem potem sem si napravil, če tudi nekatere sorte v manjšem številu — celih 36 vrst, in sicer tacih, ki veljajo drugod za izvrstne glede rodovitnosti in dobrote pridelka. Pri nas pa ni bilo tako. Nekatere niso veljale prav nič, druge malo, a „modra frankinja“ je mojo nado prekoslila, in sicer glede izvenredne rodovitnosti, vstrajnosti v cvetju in dobrote vina. Razen frankinje naštel bi lahko še nekatere, ki bogato rode, a ne dajo tako dobrega vina.

Frankinja je nemška trta, ima okroglo, plitvo zarezano listje svetlo zelene barve, enoletni les je močan, rumenorodečkast, z veliko sredenco, zato je krhek. Grozd je velik okroglo temnomodrih jagod. Frankinja ljubi visoko in suho lego, v nizkih vlažnih zemljiščih ne vspeva. Režnja jej je po volji vsaka, in rodi, speljana na visokih „latnikih“, prav tako kakor nizko pri samej zemlji. V cvetju, če tudi dolgo dežuje, zelo je vstrajna in grozdje tudi v mokrej jeseni ne gnije, ker ima debelo luščino. Njen mošt meri o trgatvi navadno 20% sladkorja.

Posebna dobrota pri modrej frankinji je zgodnja rodovitnost. Če so jej razmere količkaj ugodne, uže v tretjem ali četr-

trtem letu je v popolnej rodovitnosti ter rodi leto za letom bogato.

Dozori 8-14 dni pred našim refoškem, in to je velike važnosti, če pomislimo, da o sv. Miheli, ko tržemo, ni naše grozje še tako zrelo, kakor zahteva umno kletarstvo.

Poleg naštetih dobrot ima še to posebnost: Jagoda prvi dan pisana je uže sladka, to je pri trti velicega pomena, in sicer za slučaj peronospore. Če se trta tudi zgodaj goli, kar se je predlansko leto zgodilo, daje grozde frankinje vse eno prav dobro črno vino, mej tem ko rode domače vrste le „vrisk“, to mi lastna predlanska skušnja potrjuje.

Luščina jagode ima mnogo barvila in gotovo dvakrat več, kakor refošk, to se ve, da to velja le o frankinji, ki je na kraškej zemlji zrasla.

Sicer po svetu se v novejšem času manj pazi na barvilo, bolj pa na okus, a pri nas, če ni vino barvano, ne moreš je kupcu visoko ceniti. Dokler bodo tedaj naši pivci zahtevali temno črno vino z rudečo peno, toliko časa moramo skrbeti, da jim strežemo tudi glede barve, a najboljše in po poštenej naravnej poti dosežemo to z modro frankinjo, ki rodi izvrstno vino glede okusa in črno, da je v tej lastnosti nobena domača in tuja vrsta ne prekosi razun „barvilnice“, ki pa ni tako sposobna za vino.

Da je modra frankinja resnično velike vrednosti, katero so tudi moji domorodci uže spoznali, naj navedem kot dokaz 26 tisoč kolči, katere sem prodal lansko zimo v Komen in okolico. Z malo izjemo so lanski nasadi sama frankinja, in če bo širjanje frankinje deset let tukaj tako napredovalo, dobi naše vino drug značaj, sloveče ime pa tudi drugo veljavo.

Ker nam ta trta obilo rodi, da jo v tem nobena domača ne prekosi, in daje izvrstno kapljo, da se ne boji tekmovanja glede okusa in barvila nobene domače sorte, ker je naposled tudi glede gnojenja silno zadostljiva, kar je tudi naš najboljši slov. vinogradnik — strokovnjak g. Rih. Dolenc priznal, rekoč: „To je najzadostljivejša trta“, upam, da se za deset let frankinja tako razširi, da bodo kupci popraševali ne le po gnejzdu in refošku, temuč tudi po „modrej frankinji“, v to Bog pomoz!

Komen 15. septembra 1887.

Alojzij Štrekelj.

Listnica uredništva.

Goep. F. P. v G. Mi se na spominjamo Vašega dopisa Naj brže je došel dan poprej ali pa tisti dan, ko je rajni urednik umrl. Da se je pri takej priliki utegnol založiti in zgubiti, temu se ne boste čudili. Gotovega Vam nič ne moremo povedati. Če mislite, da je dopis važen, lahko nam ga še enkrat pošljete in sprejmemo ga hvaležno, če bode nam po gođu.

Št. 575.

Razpis natečaja

za službo podučiteljice pri ljudskejši šoli v Svetmarji (Monte) se slovenskim učnim jezikom s plačo 260 for. i stanarino v naravi.

Prošnje se imajo poslati podpisanemu u 4 tednih.

C. kr. okrajni šolski svet.

U Koprnu, 22. septembra 1887.

Predsednik Bosizio.

Dober zaslužek.

Iščejo se agenti za prodajo sukna na drobno proti lepej proviziji. Ponudbe pod „I. B.“ na: I. Brüner Annancen Expedition Moritz Stern, Brünn Krautmarkt.

Podpisana vsoja se naznaniti da je odprla v ulici ai Naval št. 14 pod vodstvom zdravnikov gg. dr. Brettauer, D'Osma, Escher in prof. Wepner zavod za sprejem bolnikov. Isti leži v jako prijetnem in zdravem kraju ter je dobro preskrbljen z vsim potrebščinam. Imenuje se

„Vila Mahoršič“

in zasluži, da se s tim vsakemu toplo priporoči.

Pripravljena naznaniti v vsakem slučaju natančne pobilžnosti

bilježi z visokim spoštovanjem

Ana Mahoršič.

(2-5)

SALJIVI KOLEDAR SREBRNICO

za leto 1888.

Slavnemu p. n. občinstvu naznjam, da izide proti koncu meseca novembra t. l. v našej tiskarni slovenski šaljivi koledar z jako bogato vsebino in mnogobrojnimi primernimi slikami. Pri sestavljanju istega pa se nismo obzirali samo na zabavno, ampak tudi na praktično gradivo.

Šaljivi koledar tedaj ne prinaša samo humoresk, pesnic in smešnic itd., objavlja tudi vozne rede železnice, parobrodov, razne tarife, potrebne skrižaljke i. dr.

Šaljivi koledar bode obsegal okolo 150 strani in stane samo

40 SOLDOV,

po pošti 45.

Ker se ta koledar ima vse leto pri roki, torej je jako prikladen za raznovrstna naznanila, katera se po ceni sprejemajo.

Riunione Adriatica di Sicurtà

v Trstu

Zavaruje proti požarom, provozu po suhem, rekah in morju, proti toči, na življenje v vseh kombinacijah

Glavnica in rezerva društva dne 31. decembra 1883	gld. 3.300.000
Reservni fond od dobičkov	536.622 02
Posebna rezerva dobičkov od zavarovanja na življenje	150.000
Rezervni fond za podjetje na premikanja vrednostnih efektov	161.500
Premijsna rezerva vseh oddelkov	7.342.780 36
Reserva za škode	267 601

V portfelju:

Premije, ki se imajo potrjati v prihodnjih letih	16.954.118 57
Skupni znesek v: h škod plačanih od l. 1888 do 1883 gld.	114.949.847 01

Urad ravnateljstva 19-25

Via Valdirivo, št. 2 (v lastnej hiši).

Vinske stiskalnice

najnovejše i najboljše uredbe, se železnimi in lesenimi padovi, so na prodaj in pripravljene v zalogi tvrdke

Schivitz & Comp,

Via Zonta št. 5 v Trstu,

kjer se dobivajo tudi drugi stroji za vsakovrstne potrebe, tehnični in strokovnjaški predmeti ter priprave za zidanje. 3-3

KMETIJSKO BERILO

za nadaljevalne tečaje ljudskih šol in gospodarjem v pouk.

Po naročilu visokega c. kr. ministerstva kmetijstva spisal

E. KRAMER,

ravnatelj železne kmetijske šole v Gorici.

Knjiga govori na kratko o vseh kmetijskih strokah s posebnim ozrlom na kmetijske razmere na Kranjskem Primorskem in spodnje Štajarskem, obseza 16 tiskovnih pol na modnem papirju ter ima 83 podob. Ker je dovolilo vis. c. kr. ministerstvo za tak knjige zdatno podporo, jej je cena samo 10 kr.

Dobiva se tudi v tiskarni Dolene v Trstu in stane z poštarino vred 55; trdo vezana 75 kr

KLINIKA

za spolne in želočve bolezni, nastope okuženja i oslabeñja moške slabosti, polucija, žgečo vodo, močenje postelje, puščanje krvi, zabiñje vode, in za vse bolzñni mehurja, droba in živeev. Tudi pismeno po najnovejšem znanstvenem postopanj z neškodljivimi sredstvi. 29-60-104

C. Streetzel,

spoljalni zdravnik Lindan am Bodensee

PRI JULIJ GRIMM-U

dežnikar, Barriera Vecchia 18

je zelo bogata zaloga solnčnikov za gospe, za jako nizke cene. — Solnčniki za gospe od 90 novč. naprej.

Mali dežniki za otroke od 25 novč. naprej. Zaloga dežnikov iz svile, satina, volne in bombaža. Sprejemajo se popravki za jako nizke cene. 11-104

ozdravlja po najnovejšem načinu profesorja Wilkensonu popolnoma in stalno. Prospekt zastoj.

Karol Kreikenbaum

15 Braunschweig. 32-52

Androna Gusion št. 2 v Trstu
priporoča veliko zalogo sadja vsake vrste najboljših plemen na drobno in debelo. — Prevzame vsako pošiljatev na deželo, katera se izvrši točno in solidno. 100-71

Čudovite kapljice

Sv. Antona Padovanskega

To priprosto in naravno zdravilo je prava dobrodejna pomoč in ni treba mnogih besedi, da se dokaže njihova čudovita moč. Če se le rabijo nekoliko dni, olajšajo in preženejo prav kmalu najtrdozratniše želočve bolezni. Prav izvrstno vatezajo zoper hemorojde, proti boleznim na jetrih in na vranici, proti črevesnim boleznim in proti glitam, pri ženskih mlečnih nadležnostih, zoper beli tok, božjast, zoper scropok ter čisti pokvarjeno kri. Ona ne preganjajo samo omenjenih bolezni, ampak nas obvarujejo tudi pred vsako boleznijo. 5-12

Prodajejo se v vseh glavnih lekarnicah na svetu; za naročilo in pošiljatev na edino v lekarnici Cristofolei v Gorici, v Trstu v lekarni E. Zanetti i G. B. Rovis, G. B. Faraboschi in M. Karasini. Ena steklenica stane 30 novcev.

Varovati se je pokvarjenih posnetkov, s katerimi se zavolj želje po dobičku in pa tam ljudstvo goljufa, dasi nimajo nobene moči in vrednosti.

Ljubljanski Zvon.

Gld. 4.60.

Gld. 2.30. -- Gld. 1.15.

Pekarija i tovarnica

sladkarij, osladjenega sadja i konzerv, tort, krokant, finega peciva i biškotov; 5-6 tudi veliko skladišče

vin i likerov

domaćih i ptujih

udove Josipa Samokez.

Tudi se izvršujejo vsakovrstne naročbe pri ženitovanjih i pri krstnih pojedinah.

TRST

ulica Dogana

Priporoča se slavnemu občinstvu

Karolina udova Samokez.

(2-10)

Ceno, solidno!! Jako nizke cene!!!

Ceneje kakor povsod je na prodaj 1000^{ce}.

odrezkov sukna v skladišče

za sukno in volneno blago in

EKSPORTNEJ TVRDKI

Gustav Kraus,

Jägerdorf,

Österreichisch-Schlesien

Na mnogostransko zahtevanje p. n. naročnikov pošiljamo tudi kakor volnene posebnosti tukajšne pletene proizvode kakor: nogovice, čerape, jo pice, itd., vse jako fino in dobro izdelano in po ceni. Ceniki franko in zastoj. — Pošilja se proti povzetju ali pa za gotov denar.

Za dijake.

V odličnej slovenskej rodbini odajo se dve lepi sobi s hrano vred po jako nizkej ceni. Via S. Lazzaro št. 8, III. ndstr. (1-2)

Ni nič boljšega!

za ohrano i pospeševanje rasti las, kakor po Nj. c. kr. ap. Vel. cesarju Fran-Josipu I. avstrijskemu itd. po c. kr. posebnemu privilegiju odličena

rodbinska pomada

za jakost lasi, 30-28

koja, rabeč jo redno, na golih krajih goste lasé prouzroči; sivi in rudeči lasje postanejo temni; krepki kožo, kjer rastejo lasje; odstrani grinto v malo dneh; je proti izpadanju las; podeli lasem naravno svitlost; jih kodri in ne osivijo do visoke starosti. Velika posoda z napoto porabe v več jeziki stane z pošto f. 1.50 a. vr. Glavna zaloga en gros z prodajo na malo je pri

A. J. FIALA,

vlastnik c. kr. privilegija. Wien, IX, Nussdorferstrasse 59, kamor se ima poslati pisma.

Jako fina vonjava, elegantna oblika. Naročila iz pokrajin proti gotovem denarju ali poštnem povzetju.

Prodajalcem izdaten popust.

Prosimo, da se zahteva izrečno:

Familien-Kraft-Pomade.

FILIALE IN TRIESTE

dell' i. r. priv.

Stabilimento austr. di Credito

per Commercio ed Industria.

Versamenti in contanti.

Banconote:

2 1/2% annuo interesse verso preavviso di 4 giorni

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "

3% " " " " " " " "